

Moció del GM de l'AUP per a conservar, recuperar i divulgar el patrimoni local i la memòria històrica des de l'anàlisi de gènere

La notícia de l'enderroc del safareig de Cal Met Lleó aquest mes de gener ha tornat a posar en el debat polític el risc que suposa la pèrdua del patrimoni de la nostra ciutat.

Perdre patrimoni, sigui material o immaterial, és perdre identitat i memòria, perdre arrelament i, per tant, suposa un problema greu per a la construcció del futur d'una ciutat cohesionada, arrelada i dinàmica, que pugui posar en diàleg passat, present i futur, tradicions, cultura i innovació.

L'any 2015 des de l'Alternativa d'Unitat Popular vam presentar una moció "per a la intervenció, protecció i difusió del patrimoni de l'Ajuntament de Rubí" que vam acotar l'any 2018 amb la moció "per a l'elaboració d'un inventari d'edificis de titularitat municipal inclosos en el catàleg de Patrimoni". El darrer ple del gener de 2022 vam preguntar al Ple per l'estat dels acords d'aquestes mocions, especialment de la del 2015.

A la moció del 2015, aprovada per Junta de Portaveus, dèiem que:

"El Catàleg i Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic, Arqueològic i Natural de Rubí es va redactar amb la finalitat de dotar a l'Ajuntament de Rubí d'un instrument per a la protecció i rehabilitació del patrimoni arquitectònic, arqueològic i natural de la ciutat, ja sigui de titularitat municipal, com privada tot i sabent de les dificultats que s'originen al determinar accions sobre béns no públics, a més tenint present que el municipi ha patit com la resta del territori uns anys de recessió econòmica important, fet que dificulta la iniciativa privada en accions de conservació.

Però la preservació d'aquest patrimoni és un deure dels poders públics així com un dret dels ciutadans de gaudir-lo i de transmetre'l en bones condicions a les generacions futures, tal i com ho enuncia la Llei 9/1993 de Patrimoni Cultural Català. Amb aquest objectiu de posar en valor la riquesa patrimonial de Rubí i per tal d'assolir aquesta finalitat en el Pla Especial es fixen els següents objectius:

- a) Preservar per a les generacions futures, mitjançant la necessària protecció, els llegats arquitectònics, arqueològics i naturals, reflectits al Catàleg.*
- b) Establir la normativa tècnica i condicions específiques que hauran de reunir les intervencions que es duguin a terme en els elements catalogats i els seus entorns.*
- c) Regular l'ús o el canvi d'ús dels elements catalogats, a fi de mantenir-los social i econòmicament actius.*
- d) Evitar la degradació o desaparició dels valors naturals dels espais forestals, indrets rústics de singular vellesa, parcs, jardins de transcendència artística, històrica o botànica, camins rurals i paratges d'interès històric i/o paisatgístic.*
- e) Establir un règim sancionador per corregir les infraccions que es realitzin contra les previsions del Pla.*

Malgrat tot, onze anys després de l'aprovació del Catàleg i Pla Especial, és preocupant constatar que de la llista d'elements del patrimoni arquitectònic de la ciutat de Rubí molts d'aquests estan en un estat de degradació avançat. I tot i que les mateixes fitxes de cada element catalogat proposen fer les intervencions pertinents per a millorar la seva conservació, en ben poques ocasions aquestes s'han pogut dur a terme."

Sis anys després d'aquesta moció les afirmacions que s'hi contenen es mantenen plenament vigents, i la preocupació de la ciutadania per la pèrdua dels elements patrimonials de Rubí és palesa.

Però a més de la pèrdua d'aquests elements patrimonials la memòria col·lectiva es ressenteix d'un buit en un altre aspecte: **la invisibilitat i la manca de reconeixement de part d'aquest llegat.**

Al "Blog de la història i el patrimoni de Rubí del GCMR-CER", en Jordi Vilalta escriu a la seva entrada de l'11 de març de 2018 "Estudis sobre el món de la dona a Rubí" que *"Malauradament només disposem de dos estudis on s'ha tractat el que avui s'anomena, potser de manera una mica esnobista (tot s'ha de dir) la "historiografia de gènere"". Es tracta dels llibres editats pel Servei de la Dona de l'Ajuntament "Les dones i la rierada" de 2006 i "Dones i indústria tèxtil" del 2017 (llibre i documental amb 25 entrevistes, de la mà de l'historiador Eduard Puigventós i de Núria Julià i Marc Sala). I continua "el món de la dona no ha tingut un ressò important en la bibliografia local i que, a part de les dues obres esmentades, sempre s'ha analitzat de manera colateral en els diversos treballs historiogràfics". D'un temps ençà però són diversos els historiadors i historiadores locals que incorporen cada cop més en els seus treballs esments a dones o al seu paper en la història local. Cal dir també que els estudis esmentats pel Bloc del GCMR - CER no estan disponibles i descarregables a la web de l'Ajuntament.*

La recuperació de la genealogia de les dones és una llarga reivindicació dels col·lectius feministes, ja que permet establir arrels a través de l'espai i el temps que fan possible recuperar el fer i el saber de les dones (i en general de les identitats dissidents) com a part indissociable del llegat col·lectiu que ens fa ser, avui, com som. Aquesta genealogia té també un paper essencial a la societat per a la creació i diversificació dels referents de l'imaginari col·lectiu, indispensables per a les futures generacions.

El blog esmentat, de fet, recull diverses entrades dedicades a recuperar aquesta genealogia: la dedicada a rescatar el paper de Maite Borrajo i Montserrat Rovira durant la transició (8/6/2020), al treball de les dones a les fàbriques (21 de juny de 2016), a l'homenatge que es va fer a les dones que van viure la guerra el 5 de març de 2016 a la Biblioteca, etc.

L'entitat Rubí Guiem organitza passejades que recullen aquesta genealogia i, en el seu recull d'històries orals, tenen especial rellevància elements de la també anomenada "herstory" i de la història social. L'historiador local Eduard Puigventós feia també, per encàrrec de l'Ajuntament, la ruta "Rubí en Femení" i té material divers sobre la història de les dones a la nostra ciutat, així com també l'activista local Gràcia Pérez.

Si ens remuntem en el temps hem d'esmentar el paper de les activistes feministes i sindicals del Vallès Occidental Emilia Requesón (de Rubí) i Mercedes Gómez Llobregat (de Terrassa), que disposen d'un gens menyspreable fons d'entrevistes, materials i articles sobre dones activistes del segle XX, entre elles Neus Català, i la recentment desapareguda Paqui Cruz (les dues militants d'EuiA i, abans, del PCC), però també del Grup de Dones nascut a Rubí durant la transició, entre d'altres.

Cal tenir en compte també la toponímia local relacionada amb les dones o amb les tasques històricament feminitzades: "els horts de l'Assumpta o el bosc de la Mare a Can Xercavins, la vinya de la Paiona a Sant Muç, la plaça de l'Aurora, la Coreta a prop de Can Guilera o d'altres. En aquest sentit, l'entitat Rubí d'Arrel va iniciar fa gairebé una dècada un projecte de recuperació de topònims locals.

Entenem que les administracions públiques han de tenir un paper tant de suport a les iniciatives de la ciutadania com de promoció i preservació de la memòria històrica. Aquest mandat, entre d'altres, la comissió de nomenclàtor començarà a treballar per a registrar la toponímia i mapeig de carrers i places amb noms de dones, s'ha reactivat la feina de la Taula per la Memòria Històrica, amb diverses exposicions previstes, i s'han posat les llambordes Stolpersteine que van ser aprovades en una moció presentada per En Comú Podem l'any 2017. L'Ajuntament preveu valorar l'actual oferta de rutes històriques per estudiar oferir alguna ruta de memòria de dones. Entre els noms possibles d'una futura feminització del nomenclàtor hi ha entre d'altres la cantant Mercè Plantada, Leonor Bruguera com a mestra, etc. Creiem que iniciatives com la proposada en aquesta moció poden servir per a aprofundir i ampliar aquesta tasca institucional.

És per això que avui duem al Ple una proposta que relaciona patrimoni, memòria històrica i la recuperació de la genealogia de les dones a la nostra ciutat, tot proposant al Ple de la ciutat l'adopció dels següents ACORDS,

ES PROPOSA,

- A. Amb caràcter urgent, realitzar les accions necessàries per garantir la preservació del patrimoni local, en sintonia amb la moció aprovada el 2015 per la Junta de Portaveus. En aquest sentit, actualitzar el Catàleg i Pla Especial i reforçar els instruments de conservació, protecció, dinamització i divulgació del patrimoni.
- B. Impulsar la creació d'una línia d'ajudes de convocatòria anual adreçada a la recerca històrica per la recuperació de la genealogia feminista, a través de les quals desenvolupar progressivament part de la recerca proposada en l'acord D.
- C. Posar a disposició de la ciutadania i la recerca els estudis i articles existents, a la web municipal.
- D. Recuperar, preservar i difondre la memòria de les dones, la seva aportació a la construcció de la història col·lectiva, i els treballs associats durant segles a elles, per tal de fer visible la genealogia feminista de la ciutat i enriquir el patrimoni col·lectiu, a través de:
 1. Recuperació, conservació i senyalització dels safarejos (o basses utilitzades com a safareig) (amb l'acord de les diverses propietats), així com d'altres espais relacionats amb els treballs de cura i reproducció de la vida (en general no remunerats). Alhora fer un reconeixement a les persones que van realitzar aquestes tasques: llevadores, remeieres, mestres, religioses, teixidores, treball agrícola, cura de l'aviram, etc.
 2. Senyalització d'espais simbòlics del treball remunerat on predominava l'ocupació femenina: fàbriques del tèxtil, carrers on es realitzava treball submergit als garatges de les cases, etc.
 3. Recuperació i difusió de l'activisme feminista (i, si ens remuntem en la història, l'activisme protagonitzat per dones) així com de figures de dones (i identitats dissidents) significatives (hi ha almenys una dona acusada de bruixeria). En paral·lel, recuperar i fer visibles espais (cases, places, carrers, etc.) i accions relacionades amb aquesta dissidència (mobilitzacions sostingudes per elles, per exemple) a través de la recerca, senyalització i divulgació.

4. Recerca i divulgació de la toponímia local vinculada amb les dones i les tasques històricament feminitzades,
5. Divulgar aquesta genealogia feminista a través, entre d'altres, de:
 - a. l'esmentada senyalització d'espais i elements patrimonials
 - b. la realització d'una ruta de la història i el patrimoni femení de la ciutat.
 - c. xerrades a escoles i instituts, adaptades al currículum de cada etapa educativa.
 - d. recull de la recerca realitzada en un (o diversos) documentals, llibres i exposicions.
6. Preservació de la memòria a través de l'ampliació del fons documental del Museu i de l'Arxiu amb els treballs i entrevistes sorgides d'aquesta moció, així com amb la recuperació, catalogació, còpia i digitalització de material existent dispers entre entitats i persones, o d'aquell que tingui un ús més divulgatiu a la Biblioteca.